

«میل جنسی، نه اخلاقی است و نه غیر اخلاقی، فقط امری طبیعی است، مثل گرسنگی و تشنگی و این که طبیعت چیزی از اخلاق نمی داند؛ اما جمعه‌ی ما از درک این جملات بسیار دور است» (روسپیگری در برابر قانون) لاپینیک ۱۸۹۳

زنان اسپر سرمایه و هویت‌های
ایدئولوژیکی

صالح

برای تغییر بنیادی نگرش
فروختن

طارق پیکار

تحول بی بازگشت با به میدان آمدن
زنان رقم می خورد

بصیر زیار

ویژه‌نامه هشتم مارچ

فرح فرح

تجربمی آزادی زنان

مبارزات زنان در غرب بیشتر، بعد از جنگ‌های جهانی اول و دوم جهانی شکل جدی گرفت، زنان به صورت وسیع وارد بازار کار شدند و تلفات بی‌شمار مردان در جنگ، نیروی کار را با کاهش روبرو کرد. زنان با حد اقل دستمزد، کار معادل مردان انجام می‌دادند که باعث حرکت‌های بانوان شده و تبدیل به موج جامع حرکتی زنان، نخست در کشور های غربی خصوصاً در امریکا گردید.

تا اینکه در ۱۹۷۵ هشتم مارچ به نام روز زن و صلح، شناخته شد. مقدمه‌ای که با حقایق منفی شروع می‌شود شاید دوست داشتنی نبوده و حتی انتقاد آفرین باشد. اما در افغانستان بعد از استقلال و سفر شاه امان الله فقید به اروپا، آغاز نخله‌های اول آزادی زنان شمرده می‌شود که ملکه در مجلس عام

به افغانستان کی له بنخوسره تاوتریخوالی او د ژغورنی هخپ

د افغانستان د خو لسیزو اوږدې جگړې، فقر، دیني باورونو او دودیزو ارزښتونو د ناوړو پایلو لومړنۍ قربانیان ښخې دي. په افغانستان کې ښخې پرته د ټولنیزو عمومي توپيرونو او اقتصادي نابرابریو څخه د نارینه و تر ستم څخه هم کرېږي. په ښخو باندې د ستم او له ښخو سره د تاوتریخوالی جرړې په واکمن سیاسي سیستم او د ټولنې په طبقاتي چوکاټ کې نغښتې دي. نو له دې کبله د ښخو په وړاندې د تاوتریخوالی او ستم لمنځه وړلو لپاره مبارزه کول، پرته د حاکم اقتصادي، سیاسي نظام په نښه کولو څخه بري ته نه رسیږي. له تاوتریخوالی او ستم څخه د ښخو د خلاصون لاره د سیاسي او اقتصادي بنسټیزو بدلونو راوستل دي چې په پایلې کې طبقاتي نظام چې په خصوصي مالکیت، استثمار، سود او تبعیض باندې ولاړ دی، وپړخول شي او پرځای یې یوه انساني او عادلانه ټولنه پرته د اقتصادي او ټولنیزې نابرابرۍ څخه رامنځته شي.

بشپړاوری

سخن نخست

آزادی زن، معیار آزادی جامعه است!

ساختار اجتماعی امروز در سراسر جهان از آن جمله در جغرافیای سیاسی افغانستان، نابرابر و توام با اشکال متنوعی از ستم و خشونت است؛ این نابرابری، خشونت و اشکال ستم اجتماعی دلیل اساسی افت جوامع بشری در عرصه های مختلف علمی، فرهنگی و اجتماعی- سیاسی می باشد. بیش از نصف جمعیت جهان به دلیل جنسیت شان به عنوان زن، بار انواعی از تبعیض و اشکال گوناگونی از ستم اجتماعی- طبقاتی را بدوش می کشند؛ از این منظر بشریت کماکان دارد مراحل بدوی و کودکی خودش را سپری می کند. حال پرسش اساسی این است که چرا چنین شد، و آخر سر چگونه می شود از این وضعیت فلاکت بارهایی یافت؟

بحث بنیادی، برای همه‌ی جنبش های رهایی زنان، باید این باشد که چرا و چگونه انسانی که سالار جامعه‌ی خود بود به انسان تبدیل می شود که اینک، بنا به حافظه‌ی تاریخ، شش هزار سال است که تحت اشکال ستم اجتماعی- طبقاتی و تبعیض و خشونت فقط موجودیت خود را ادامه می دهد. حال آنکه ستم بر زن جزء داده‌ی تاریخ طولانی در حیات بشر نبوده است؛ زنان در بخشی کلان از فرایند این تاریخ، ابر انسان بوده (دوران مادرسالاری)؛ اساساً این طور نیست که ستم جنسی از ابتدا بوده و تا انتها ادامه خواهد یافت.

اکثریت فعالان و جنبش های اجتماعی زنان اینجا و آنجا با بازگویی آمارهای خشونت و تبعیض رواداشته شده نسبت به زنان، تنها به بلندگو های درد و آلام ناشی از این ستم تبدیل شده اند تا این که ماهیت چرایی و چگونگی مساله‌ی ستم کشیدگی زنان را توضیح و الترناتیفی برای خلاصی بنیادی از این شرمساری بشریت ارائه کنند. سر دادن فریاد، از درجه‌ی ستم کشیدگی

زنان شریک در قدرت از نام زنان به نفع خود استفاده می کنند

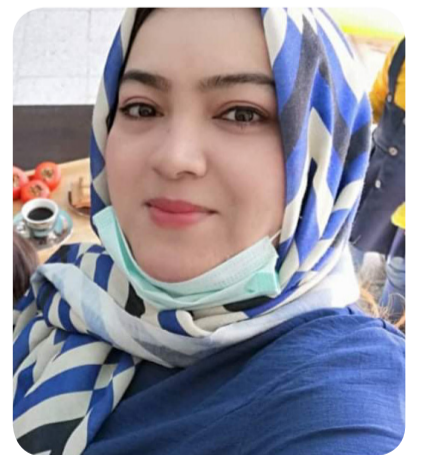
فرهنگ مسلط جامعه، ستایشگر نقش مرد در حفظ امنیت اجتماعی، کار، مشاغل، اداره و مدیریت های کلان می باشد. نهاد ارشاد کننده جامعه، عمدتاً با زمینه‌ی نقش مردانه، توجیه و تعریف گردیده است. در سلسله مراتب اجتماعی جامعه‌ی سنتی، نقش برجسته را بزرگان و کهن سالان بر عهده دارند و تصمیم آن‌ها...

ایران گل سیحون استاد دانشگاه و فعال سیاسی

اعتقاد به فرودستی عامل اصلی خشونت بر زنان است

تاریخ جنبش‌های مبارزاتی زنان را اگر ورق بزیند به افغانستان هم خواهید رسید که زنان این کشور چه فعالیت‌ها و مبارزات منسجمی برای حرکت‌های خودشان داشته اند و هیچ وقت، در هیچ برهه‌ای، افغانستان از وجود زنان آگاه که برای باز شدن فضای بهتر برای زنان مبارزه کرده اند، خالی نبوده ...

بتول حیدری استاد دانشگاه

استفاده ابرازی از حقوق زنان در افغانستان

هشتم مارچ؛ یعنی روز جهانی زن، فرصت خوبی است، برای بیان دردهای ناگفته‌ی زنان که در گوشه گوشه‌ای این سرزمین، در اوج مشکلات به سر می‌برند. خوبست که بجای تعریف و تمجیدهای نمایشی از واقعیت‌ها سخن بگوییم. زنان در افغانستان، هیچ روزی را به خوشی و زیبایی آغاز نمی‌کنند.

شکریه حیدری فعال حقوق زن

زنان با مبارزه طولانی و پیگیر به آزادی میرسند

باورهای به شدت مقید و سختگیرانه که نسبت به آزادی، آموزش، حق کار و حضور سیاسی- اجتماعی زنان در افغانستان وجود دارد، ریشه در ذهنیت‌های نادرستی دارد که طی سالیان متمادی تا امروز ذهنیت جمعی را متأثر ساخته و سبب انگیزه خشونت علیه زنان شده است. همچنان این ذهنیت مایه‌ی دست ...

زرقا یفتلی فعال حقوق زن

په افغانستان کې له بنځوسره تاوتریخوالی او د ژغورنې هڅې

ناصر لویان

د افغانستان د څو لسيزو اوږدې جگړې، فقر، دیني باورونو او دوديزو ارزښتونو د ناوړو پيلو لومړنی قربانيان ښځې دي. په افغانستان کې ښځې پرته د ټولنيزو عمومي توپيرونو او اقتصادي نابرابريو څخه د نارينه و تر ستم څخه هم کرېږي. په ښځو باندې د ستم او له ښځو سره د تاوتریخوالي جرړې په واکمن سياسي سيستم او د ټولني په طبقاتي چوکاټ کې نغښتې دي. نو له دې کبله د ښځو په وړاندې د تاوتریخوالي او ستم لمنځه وړلو لپاره مبارزه کول، پرته د حاکم اقتصادي، سياسي نظام په نښه کولو څخه بري ته نه رسيږي. له تاوتریخوالي او ستم څخه د ښځو د خلاصون لاره د سياسي او اقتصادي بنسټيزو بدلونو راوستل دي چې په پايله کې طبقاتي نظام چې په خصوصي مالکيت، استثمار، سود او تبعيض باندې ولاړ دی، وپړخول شي او پرځای يې يوه انساني او عادلانه ټولنه پرته د اقتصادي او ټولنيزې نابرابرۍ څخه رامنځته شي.

د رسمي راپورونو له مخې، اوسمهال په افغانستان کې د ښځو په وړاندې تاوتریخوالي خپل اوج ته رسيدلی دی. تاوتریخوالی نه يوازې په کليوالو او د کوداکي حکومت د ځارني څخه ليرې سيمو کې بلکې په لويو ښارونو او د حکومت تر ولکې لاندې برخو کې هم په پراخه کچه موجود دی. په کليو او ښارونو کې، په کورنيو او ټولنه کې د اووه اتيا سلنې څخه پورته ښځې له فيزيکي، جنسي او رواني تاوتریخوالي سره مخامخ دي. سربيره په دې، هغه ښځې چې په حکومتي ادارو، خصوصي شرکتونو او کارخانو کې نندې سر ته رسوي يا هغه ښځې او انجونې چې په يو هنيزو مرکزونو لکه لیسو، پوهنتونونو او روزنيزو کورسونو کې زده کړې کوي، هم له جنسي تيريو، جسمي تاوتریخوالي، جنسي توپيري چلند او گواښونو سره مخ دي. د طالبانو تر ولکې لاندې سيمو کې ښځې او انجونې ښوونځي ته د تگ او زده کړو څخه محرومي دي او ښځينه ښوونکي د طالبانو له ويري مجبوره شوي دي چې نندې پرېږدي او په کور کېنېږي. هر کال په لسهاو ښځې د طالبانو لخوا د زنا، غلا، کور څخه د تېښتې، حجاب نه مراعتولو او حکومت ته د جاسوسي کولو په تور سنگسار کېږي، په درو وهل کېږي، په ټوپک ويشل کېږي او زندان ته اچول کېږي.

له ښځو سره د کوداکي حکومت چلند هم په ماهيت کې له طالبانو سره توپير نه لري. ځکه د اوسني حکومت لويه برخه همغه پخواني، جهانيان، جگړه ماران او د بشري حقونو سرغړونکي دي. يوازې که د ولسي جرگې لپاره وروستنيو ټاکنو ته وگورو نو څرگنده به شي چې د اوسني نظام لوړ پوړي چارواکي څومره په اخلاقي فساد او د ښځو په وړاندې په سپک چلند کې ښکېل دي.

«ښځې او د ټاکنو ننگونې» هغه څير ته ده چې د ولسي جرگې د تيرو ټاکنو په هکله تر سره شوي ده. په دې څير نه کې څرگنده شوي چې «د افغانستان د ټاکنو خپلواک

کميسيون» يو شمير کميشنرانو او کارمندانو دولسي جرگې لپاره د ښځينه نوماندانو څخه د رايو جعل کولو په بدل کې «نامشروع غوښتنې» کړي دي. (اطلاعات روز ورځپاڼه ۵ وری ۱۳۹۹)

تيفا يا «د افغانستان درنو ټاکنو بنسټ» هم د ټاکنو په بهير کې حکومتي لوړپوړي چارواکي له ښځينه نوماندانو سره په ناوړه چلند او اخلاقي فساد تورنوي. «د جمهور خبري اژانس» د ۱۳۹۹ کال د مرغومي ۲۰ نيټې په راپور کې راغلي چې ايوب زاده د تيفا مشر څرگند کړي چې هغه سندنو چې نوي تر لاسه کړي دي ښيي چې د کميسيون د لوړ پوړو چارواکو لخوا هم د ولسي جرگې لپاره د ښځينه نوماندانو څخه جنسي نامشروع غوښتنې شوي دي او هم ددې کميسيون له ښځينه کارکوونکو څخه. همدا شان حبيب الله احمدزي د ولسمشر اشرف غني پخوانی امنيتي سلاکار د خورشيد ټلويزيون سره په مرکه کې تاييد کړي چې په ارگ يا ولسمشرۍ مانې کې يوه ځانگړې کړۍ د فحشا د ترويجولو لپاره کار کوي. نوموړی وايي چې ښځو ته د وزارت، سلاکارۍ، او ولسي جرگې غړيتوب ورکولو په بدل کې له هغوی څخه د جنسي اړيکو ټينگولو غوښتنې شوي دي. هغه د ولسمشر اوسنی مشور فضلې تورن کړ چې ځينې ښځينه نوماندان يې په پينځه يا شپږ سوو رايو ولسي جرگې ته بريالي کړي دي.

له طالبانو سره د سولې په بهير کې هم د حکومت په مرچي پلاوي کې د ښځو نقش سمبولیک دی. تاجور کاکړ د «نيمرخ» په نوم يوې رسنۍ سره په مرکه کې ويلي دي چې د مسکو په دوهمه غونډه کې له طالبانو سره د حکومت پلاوي د ښځينه غړو نقش سمبولیک وو. هغې وويل چې د حکومت د پلاوي مشرتابه مونږ ښځو ته اجازه را انگره چې له طالبانو سره ووينو او خپلې انديښنې بيان کړو. له طالبانو سره د حکومت د سولې خبرو اترو، د ښځو مسله او انديښنې تر سيوري لاندې راوستي دي. د افغانستان زياتره لوستي او سياسي او ټولنيزو چارو کې فعالې ښځې په دې اند دي چې نړيواله ټولنه او کابل کې د دوی کوداکي حکومت د ښځو حقونو او ازاديو ته ژمن نه دي او د ښځو په وړاندې د طالبانو په فکر او سلوک کې خو کوم مثبت بدلون راغلی نه دی.

د ښځو په وړاندې د کورني تاوتریخوالي يو غټ لامل په مالي لحاظ د ښځو تر لټيا او کمزورتيا دی. په افغانستان غونډې وروسته پاتې ټولنه کې چې د ښځو تر منځ د ليک او لوست کچه بيره ټيټه ده او له بلې خوا ورته د زده کړو چاپيريال برابر نهنه دی، ددې باعث شوی چې کورنيو کې ښځې د خپل پلار، ورور يا ميره او د خسر کورنۍ باندې تکيه و اوسي او همدا تر لټيا ددې لامل کېږي چې په کورنيو کې د ښځې کار او حضور ته په سپکه سترگه وکتل شي. د «افغانستان د بشري حقونو خپلواک کميسيون» په خپل راپور کې په ډاگه کړي دي چې د ښځو په وړاندې ۹۵،۸

سلنه تاوتریخوالی د ننه په کورونو کې سر ته رسيږي او کورنۍ د ښځو لپاره له ټولو نه په نامن خای بله شوی ده. د کورنۍ له نارينه و پورې په مالي لحاظ د ښځو تر لټيا او د کورنۍ په کچه په اقتصادي مالکيت کې د ښځو د برخې نشتون، د کورنۍ تاوتریخوالي درامنځته کېدو لامل گرځي. په يوې نارينه و اکمنه ټولنه کې تاوتریخوالی که په هره بڼه وي خو جرړي په طبقاتي سيستم او اقتصادي ننگونو سره تړ او لری. همدا سياسي او اقتصادي موجود نظام له نورو په اصطلاح مندي قوانينو، دیني متنونو او دوديزو ارزښتونو سره يوځای د ښځو په وړاندې تبعيض او تاوتریخوالي ته مشر و عيت وربخښي او په دې توگه ښځې او انجونې په ټولنه کې د نارينه و سره له مساوي حقونو، عادلانه او انساني چلند څخه محرومي دي. دغه قوانين، باورونه او ناوړه ارزښتونه ښځه په ټولنه کې په يو شي يا مالکيت تبديلي چې نارينه يې خان خاوند گڼي.

پانگوالي نظامونه چې په ظاهر کې د ښځو د حقونو پلوي ښکاري، تر هغه ځايه ښځو ته حقونه ورکوي او قوانين تعديل کوي چې ددې نظامونو اقتصادي گټو ټامينولو، د ارزانه کاري ځواک څخه يې استفاده کولو او د خپلو جنسي غريزو د خړوبولو لپاره ورته اړتيا ولري، خو له دې اړتياو پرته، هغوی ښځو ته مساوي حقوق او انساني وړ مقام نه ورکوي. يا په بله وينا، په پانگوالي سيستم کې هم لکه د فيودالي نظامونو په شان ښځې ته د يو انسان او حقيقي شخص چې د نارينه پشان مساوی حقوق لري نه کتل کېږي، بلکې ښځه د يوې راکړې ورکړې، متاع او جنسي خواهشاو د رفع کولو، د انساني نسل زياتولو د ماشين په توگه ورسره چلند کېږي. د ښځې انساني شخصيت، استعداد او کرامت تر بل هر څای په رسمي او قانوني توگه په پانگوالي نظام کې تر پښو لاندې کېږي.

کوم ټولنيز بنسټونه او يا د ښځو د حقونو څخه د دفاع ټولني چې اوسمهال په افغانستان کې فعاليت کوي، هغوی هم ټول پروژوي چلند لري او هيڅکله د ښځو د ستونزو او حقونو بنسټيزه لاملونه نه څيري او نه د هغوی د لمنځه وړلو لپاره مبارزه کوي. په تيرو شلو کلنو کې د حکومت لخوا او د هغوی د بهرنيو امپرياليسټونو هيوادونو له لوري چې د ښځو د حقونو په هکله کوم شکارونه پورته شول او ننداره ايزي چارې سر ته ورسيدې، هيڅکله يې د افغانستان د خوريلو او بدمرغو ښځو په کورني او ټولنيز ژوند کې مثبت بدلون رانه وړ. که څه هم د ښځو د ژوند د سوکاله کولو او د تاوتریخوالي د کچې راټيټولو لپاره دموکراتيک او اصلاحي فعاليتونه اړين دي خو د مسلې بشپړ حل نه دی. د نظامونو دموکراتيزه کولو لپاره بايد له سياسي او ټولنيزو خوځښتونو څخه ملاتړ وشي خو هيڅکله بايد د ښځو او تر ستم لاندې قسرونو مطالبات په همدې کچې کې پاتې نشي بلکې د علمي او هر اخيزو استراتيژيو په درلودلو سره د راديکالو بدلونونو په لوري غښتلي گامونه پورته شي.

تجربهای آزادی زنان

فرح فرح

هم به دلیل این که خود آفریده اند، اقتدار و مدیریت کشور دست مردان بوده است، زن افغانستانی در یک چنین وضعی بیشتر معروض به خشونت بوده تا مردان. زن که شوهرش را از دست داده، با خشونت سیستماتیک اداری برای گرفتن حقش است، لبخند مامور اجرایی مرد، به مهربانی گرگ می ماند که در سر هوای دیگری دارد. زن هویت است و حضور برای خودش که مرز های بودن و حضورش را قانون تعریف کرده است. ما نیازمند دستیابی به حق که حتا قانون نیم بند سرمایه ی لیبرال داده است، هستیم، ولی با تاسف دست نگر؛ اما و باید های دست اندر کاران امور که مفسرین انتخاب خود، هستند، هستیم. حرکت مستقل برای هویت مستقل، دفاع از حق زنانه که استفاده ابزاری در اشکال مختلف می شوند نیاز جدی زنان است.

زن موجود دست دوم، زن کم عقل، زن نا آگاه، باور مردانه، قانون آفرین است، زن نیازمند استفاده از این طعن هاست تا به آگاهی برسد، تا هویتش را حفظ کند و حضورش را آن گونه که خودش می داند، تعریف کند. شاید ممکن، بگویند که هنوز وقت است، برای ما هرگز چیزی، زود نیست و هر لحظه برای آغاز، دیر است. احساس می کنم برای ما کفایت می کند تا شکار

دیگری باشیم و تعیین تکلیف برای ما از دیگری، بیاید. اطمینان تعدادی بانوان تحصیل کرده امروز در افغانستان، به این اندازه رسیده تا ساختارهای مورد نیاز، برای تعریف حضور شان را که در خطر اما و اگرهای آن سوی مرز های افغانستان نباشد پیدا کنند و حرکتی که نیازمند شمولیت نصف انسان این جغرافیا است، تضمین کنند.

محاصره شده، در میان چهره های خندان که چون بیرون می روند، قدمی به جز حذف مامور ارشد زن بر نمی دارند.

جایی خوانده بودم که نویسندگان و صاحب نظران زن فیمینست می گویند: همیشه بهانه این است که مردان بیشتر معروض به خشونت های اجتماعی اند تا زنان. این چنین نیست و اگر است؛ پس باید فرهنگ تغییر کند. در افغانستان ممکن مردان معروض به خشونت باشند، آن

می کند و زن پذیرفته می شود، هنوز این سوال که چرا زن باید دست نگر باشد تا شامل دایره پذیرش مرد شود تا کسی شود، چه معنایی بهتر از این دارد که زن باید در حاشیه مردان حضور داشته باشد. هیچ زنی، در مقام معین، ریس، معاون و... اقتدار مردی در سمت مشابه برخوردار نیست، دست کم گرفته می شود، اقتدارش هنوز زیر فرمان، تخطی و سوال زیر دستان است. به موجود تنهایی می ماند که

چادر را از صورتش پس زد و نقطه آغاز تنش شد. این عمل باعث تحریک اذهان گردیده و تکفیر شاه از مجرای نیروی های به شدت ارتجاعی خیبر پشتونخوا آغاز گردیده و با استفاده از عناصر عقب گرا این جا و آنجا در گذر میان مرز پیام و تکفیر در افغانستان پخش شد. زن، بهانه ی «انقلاب» علیه شاه شد؛ و حتی به روایت تاریخ، شاه امان الله در جلسه ی به وزیر مختار انگلیس گفته بود (تعلیم انان را برای بیست سال به تعویق می اندازم) که چنین فرصت دست نداد و تشنج های داخلی، فصل تازه باز شده را بست. در این شکی نیست که انگلیس بعد از استقلال، هنوز در افغانستان دخالتش ادامه داشت و نگذاشت افغانستان رشد متوازن اقتصادی-سیاسی خود را طی کند، حتا در زمینه به جنبش های اجتماعی مخصوص شکل گیری جنبش زنان، قبل از آماده شدن ظرف و حس نیاز، با یک حرکت، اجازه نداد تا نیاز به حضور زنان طوری که باید حس گردد و نیروی حرکتی زنان بعد از آگاهی، وارد جامعه شوند.

حرکت آرام دوره های بعدی و ادامه ی آن، تا حدی توانست که رشد طبیعی زنان را به تجربه ی موفق بنشیند؛ اما از کودتای هفت ثور تا امروز، دوباره زنان افغانستان نمادهای سیاست، نمایش های سیاسی و گاه در اسارت کامل و نوبتی دیگر، سمبولی برای دموکراسی شد. این دلایلی بسیار دارد که می شود تعداد کوچک را بر شمرد، زنان آگاه با قدرت فهم و تجربه ی سیاسی بیشتر، از جریان های حکومت داری نفی می شوند.

اما با تاسف از همان ابتدا تا کنون معمول همین است که مرد انتخاب می کند، زن صاحب اقتدار می شود، مرد تکفیر می کند و زن فاحشه می شود، مرد تایید

استفاده ابزاری از حقوق زنان در افغانستان

شکر به حیدری

شدن، زندگی کنند. در نتیجه، این ترس، آنان را در پلهای ناباوری و عدم اعتماد به خود، احاطه می کند، به صورتی که از مطالبه ی حقوق خود ناتوان می شوند. از سوی دیگر شعارهای آزادی، مساوات و دفاع از حقوق زنان، واژه و شعارهای است که این روزها همه جا و به خصوص در کشور ما صحبت از آن بسیار است، چه بسیار بحث ها که در محور این شعارها عرضه شده؛ اما بدبختانه هیچ کدام به شکل بنیادی برای رهایی زنان از اشکال ستم اجتماعی نبوده؛ بلکه بیشتر ابزار و حتا در جهت صدمه زدن به تشکل مداران و مخصوصا مدافعانی به اصطلاح «حقوق زن» در افغانستان بوده ایم و هستیم که با الفاظ بسیار شیرین، فریاد کنان صدا می زنند که زن نیمه از پیکر جامعه هستند و حقوق شان با مردان برابر باشند. متأسفانه می بینیم که همان اشخاص، ظالم ترین و خشن ترین مردان در خانواده شان بوده/ هستند. این امر یک استثنا نیست. متأسفانه این یک امر سنتی، معمول و رایج است. با این حال باید پی برد که این جا هیچ زنی نمی تواند به شکل فردی از حقوق خویش به راحتی دفاع کند و بدون ترس در اجتماع، قدم بگذارد. این یک واقعیت تلخ، در تاریخ زنان افغانستان و جهان است.

هشتم مارچ روزی است که زنان و مردان آزاده به دوراز همه ی تعلقات اتیکی و تباری برای رهایی بشریت، از آن جمله، رهایی زن که پیش از جنسیت، انسان است؛ به تجلیل گرفته شود. هشت مارچ روز رستاخیز انسان های مترقی برای رفع ستم در کل جامعه است. به پیش، در جهت زدودن ستم مردسالاری و همه ی مصایب اجتماعی.

آزادی های فردی و مشارکت سیاسی شان، در واقع بخش قابل توجهی از مشکلات زنان افغانستان، بی سوادی، ناآشنایی به حقوق انسانی و عدم انسجام شان در جنبش سیاسی و رهایی زنان است. زنان باید بیشتر از پیش در پی تشکل خود شان برای رهایی بنیادی از مجموع اشکال ستم اجتماعی باشند. ما باور داریم که زنان در اصل، زن زاده نمی شوند؛ بلکه این شرایط اجتماعی است که چنین رضایت و تسلیمی را به ذهن آنان القا کرده است و دست مردان را در پناه معیارهای مرد سالاری در اعمال قدرت آزاد گذاشته است و به این ترتیب

است که بخش مهمی از حقوق طبیعی و انسانی زنان، نادیده گرفته می شود. در جامعه ی طبقاتی، وضعیت زنان در زندگی زناشویی، شریک همتا و همپا نیست؛ بلکه وسیله ای رفع شهوت و کارگر بی حقوق قرار دادی است که با انقضای قرار دارد، به وسیله ی مرد، به خدمت اش پایان داده می شود. این امر سبب می شود که زنان پیوسته باترس از رها شدن، تحقیر شدن، و رانده

این ابزاری است که در دست جامعه ی مردسالار است تا تلاش کنند که سطح آگاهی زنان را نسبت به حقوق انسانی شان پایین نگه دارند. سطح آگاهی هر قدر افت کند، اطاعت بیش تر می شود. برای همین است که سطح آگاهی و

بی سوادی در زمینه، به زنان بیش از آن چیزی که فکری کنیم. بیش تر زنان در افغانستان از حقوق اساسی شان آگاهی ندارند؛ اما با تاسف آن عده ای از زنانی که از یک سطح آگاهی برخوردار هستند، بیشتر از اینکه مدافع حقوق شان باشند سعی می کنند از زنان و حقوق آنان استفاده ابزاری کنند. نا آگاهی سد قدرتمندی است، در مقابل رشد، ترقی و همچنان تحقق

هشتم مارچ؛ یعنی روز جهانی زن، فرصت خوبی است، برای بیان دردهای ناگفته ی زنان که در گوشه گوشه های این سرزمین، در اوج مشکلات به سر می برند. خوبست که بجای تعریف و تمجیدهای نمایشی از واقعیت ها سخن بگوییم. زنان در افغانستان، هیچ روزی را به خوشی و زیبایی آغاز نمی کنند. تنها سهم زنان در این ویرانه ی مردسالار، فقط فرمان برداری و اطاعتی است که از سوی خانواده های شان تحمیل می شوند. زن در تمام اعصار جامعه های طبقاتی همواره زن بوده و از آغاز تولد بر روی زمین بار مسئولیت مصایب اجتماعی، از جمله به دنیا آوردن و پرورش دادن فرزند را به تنهایی برعهده داشته است. بد تر از آن، تنها فرصت هایی که از حقوق زن، آن هم به شکل خیلی محدود سخن گفته می شود، در قالب کنفرانس ها، جلسات و گردهمایی انتخاباتی و تجملی بوده که بیشتر کاربرد انتخاباتی و سوق دادن شان به بازار کار برای فروختن نیروی کار شان به صورت ارزان بوده است. اما در عمل زنان اجازه ندارند که از حقوق شان دفاع کنند؛ چون این جا سنت های مختلف عقب مانده حاکم است. این جا باید قوانین و مواضعی که مردان پیشنهاد می کنند، بدون چون و چرا پذیرفته شوند، در غیر آن ممکن است پیامدن آن بریدن گوش، بینی، دست و پا و یا هم، بدتر از این ها، باشد. به همین دلیل است که زنان در این اجتماعات، کمترین حضور را در عرصه های تعیین کننده اجتماعی دارند. حتا در تقسیم کاری که صورت می گیرد، ویژگی های شخصیت مرد است که معیار قرار می گیرد. بخش های مهم و اساسی امور جامعه، بنا به دلایل قرون وسطایی از زنان گرفته می شود.

تحول بی‌بازگشت با به میدان آمدن زنان رقم می‌خورد

گفت‌وگو با بصیر زیار؛ مدیر مسئول فصلنامه‌ی کمون

اعتراض: ارزیابی شما از موقعیت زنان در این دو دهه‌ی اخیر چیست؟

بصیر زیار: با این‌که افغانستان هنوز یکی از بدترین محل زندگی برای زنان و دختران است؛ اما در مقایسه با دوره‌ی سیاه طالبان و مجاهدین، تغییرات مثبت پدید آمده است. گرچه این تغییرات مثبت در همه‌ی ساحات کشور یکسان نیست و هنوز در مناطقی که طالبان کنترل و یا نفوذ زیاد دارند، زنان همچنان در چهار دیواری خانه‌ها در بند ابوده‌اند و عملاً برده‌های خانگی مردان اند. اما در شهرها و بخصوص در شهرهای بزرگ، زنان در زمینه‌ی آموزش و کار، پیشرفت قابل توجهی کرده‌اند. گرچه در سطح قانونی، برای زنان حقوق زیادی داده شده است؛ اما شاخص‌های اصلی وضعیت زنان را باید در همه عرصه‌ها از جمله، اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و سیاسی دید. درصد اندکی از زنان از استقلالیت اقتصادی برخوردارند و تا زمانی‌که در این عرصه، تغییرات اصلی رونما نشود، زنان افغانستان همچنان یک جنس فرودست در جامعه و خانواده باقی خواهند ماند. تاریخاً از زمانی‌که نقش اقتصادی زنان در جامعه و خانواده کاهش یافت و به کارمندان وابسته شد، دوران سیاه‌روزی و فرودستی زنان آغاز شد. جنگ اول و دوم جهانی در اروپا برای زنان فرصت داد تا کارها و شغل‌های مردان را مجبوراً به‌دست بگیرند و با پایان یافتن جنگ، زنان دوباره به چهار دیواری خانه‌ها پناه نبردند و از لحاظ اقتصادی، استقلالیت یافتند و گام بلندی را در جهت برابری جنسیتی در خانواده و جامعه برداشتند. بنابراین نقش اقتصادی زنان یکی از عوامل مهم در برابری آن‌ها با مردان است؛ اما تحقق این کار به عوامل سیاسی و فرهنگی، در پیوند دوجانبه، قرار دارد.

عامل فرهنگی را نباید دستکم گرفت. فرهنگ دینی و مردسالاری یک فرهنگ غالب ضد زن در جامعه است. این فرهنگ از روزی که نوزاد دختر چشم به جهان می‌گشاید تا زمانی‌که چشم از جهان می‌بندد، به آن گرفتار است. هم‌نویس فرهنگ مردسالاری ابتدا از خانواده شروع می‌شود و در ذهن و رفتار کودکان دختر و پسر نهادینه

می‌شود و سپس مکتب و جامعه آن را تایید و تحکیم می‌بخشند. فرهنگ نهادینه شده دینی و مردسالاری به زنان نقش درجه دوم و برده بودن را تثبیت می‌کند و به‌گونه‌ای که آن را کاملاً طبیعی می‌دانند. جامعه‌ی افغانستان از لحاظ فرهنگی در این بیست سال تغییر چندانی ننموده است و حتی در مقایسه با دوران پیش از جنگ پس‌رفت‌هایی داشته است. زنان بی‌حجاب حتی در دانشگاه‌های افغانستان به چشم نمی‌خورند در حالی‌که در دهه‌های هفتاد و هشتاد میلادی عکس آن صادق بود. این پس‌رفت فرهنگی به تحولات سیاسی بستگی دارد. با چیرگی سیاسی اسلام‌گرایان اعم از طالبی، ایدئولوژی و فرهنگ ارتجاعی دست برتر پیدا نمود. رفرمها و فرمان‌های سیاسی به اجرا گذاشته شد تا فرهنگ غیر انسانی ضد زن بیش از پیش پررنگ‌تر و استحکام یابد.

رفرهای سیاسی این دو دهه، در حمایت از زنان، به‌ویژه سهمیه‌ی زنان در شوراها گام مثبتی بوده است و این سهمیه باید بیش از این می‌بود. تبعیض مثبت به نفع زنان باید در همه بخش‌های جامعه به اجرا گذاشته شود، کاری که سوسیال دموکرات‌ها در اروپا به کار بستند، و از همین روست که زنان این کشورها به موقعیت پیشتازی در عرصه‌ی برابری و آزادی دست یافته‌اند. در این گفته تردیدی نیست که آزادی و برابری زنان شاخص مهم، در آزادی و برابری کل جامعه است. خلاصه، تغییرات اقتصادی، سیاسی و فرهنگی همزمان و در پیوند باهم به‌منابه‌ی یک کلیت، باید به اجرا گذاشته شود و در غیر آن پیشرفت اصلی و بی‌بازگشت در جهت آزادی و برابری زنان صورت نخواهد پذیرفت. این مسئولیت با تغییر سیاسی جدی امکان پذیر است که رژیم پیش‌رو و سیکولاریسمی تواند نخستین گام در جهت آزادی زنان باشد. نیروی اصلی که به این خواست تحقق بخشد، سهم‌گیری فعالانه‌ی خود زنان است. هر قدر چپ و سوسیالیست‌ها از حاشیه به متن جامعه، برگردند، تحقق بخشیدن به این خواست عملی‌تر خواهد شد. چپ و سوسیالیست افغانستان باید به مسئله‌ی زن توجه جدی کنند. این فرشته‌ی خفته باید بیدار شود

و با به‌میدان گذاشتن زنان اثری عظیم در تحول واقعی و بی‌بازگشت جامعه در جهت آزادی و برابری پدید خواهد آمد.

اعتراض: پس از فروپاشی حاکمیت طالبان محدودیت‌هایی در زمینه‌ی آموزش و حضور زنان در جامعه تاحدی کم رنگ شد، شعارهای این‌جا و آن‌جا پیرامون برابری حقوق زنان با مردان، داده می‌شود. در پارلمان و حکومت، زنان حضور دارند و جریان‌هایی با گرایش فمینیستی نیز در میان زنان با سواد و دانش آموخته، شکل گرفته با وجود این همه، تشکل سیاسی که از راه‌ی زنان نمایندگی کند، نداریم، این مسأله مبین کدام واقعیت بوده می‌تواند؟ بصیر زیار: این‌که تا هنوز ما شاهد جنبش سیاسی زنان در کشور نیستیم به عوامل زیاد، از جمله اقتصادی و فرهنگی بر می‌گردد. گرچه تغییرات سیاسی، اقتصادی و فرهنگی یک کلیت بهم وابسته ابوده‌اند و همزمان صورت می‌گیرد؛ اما تحولات سیاسی از پایین که عمدتاً به‌شکل یک جنبش نه یک سازمان رخ دهد، معمولاً به‌شکل نتیجه‌ی تحولات دیگر، ظاهر می‌گردد. انقلابات سیاسی معمولاً بعد از تحولات اقتصادی و فرهنگی رخ می‌دهد تا پایان یک دوره را رقم زند. زنان افغانستان برای تغییر موقعیت نابرابر خود به یک جنبش سیاسی نیرومندی نیازمند اند؛ اما پدید آمدن یک جنبش سیاسی برای تحولات اقتصادی، سیاسی و فرهنگی بیش‌تری نیاز است. این به‌هیچ‌وجه به‌معنی یک دترمینیسم اقتصادی نیست، تقویت نیروهای چپ و پیش‌رو، نیز در این راستا کمک می‌کند. توسعه آموزش زنان و دختران، عامل مهم دیگری است، کاری که با عملی شدن آن در سراسر جامعه می‌تواند ارزشمند باشد. تضعیف و نابودی نیروهای ارتجاعی را می‌تواند از لحاظ سیاسی، قدم مهم به‌شمار آورد.

اعتراض: یکی از نگرانی‌های اساسی در مذاکراتی که به نام «صلح» صورت می‌گیرد، حضور کم‌رنگ زنان است. این مسأله از کجا آب می‌خورد و چه پیامدهایی خواهد داشت؟ بصیر زیار: حضور کم‌رنگ زنان در هیئت مذاکره صلح در دوحه، انعکاس نقش سیاسی زنان در جامعه افغانستان

است. اگر نقش سیاسی زنان در کشور در دیگر مسایل سیاسی و اجتماعی نیرومند می‌بود، در این مذاکره نیز یقیناً از زنان پر رنگ و برجسته، ظاهر می‌شدند. اگر زنان در این مقطع زمانی در جایگاه ضعیف قرار نمی‌داشتند مطمئناً در برابر این بی‌عدالتی و حق تلفی خود دست به اقدام عملی می‌زدند. به قول معروف که حق گرفته می‌شود و زنان افغانستان متأسفانه هنوز قادر به گرفتن حق و نقش خود نیستند و هنوز این نقش توسط مردان به آن‌ها داده می‌شود. مردانی که هنوز در عمل و نظر به زنان به‌منابه‌ی یک جنس درجه دوم نگاه می‌کنند. فراموش نکنیم که مسأله‌ی آزادی و برابری زنان با مردان، یک امر مربوط به زنان نمی‌شود و این یک معضله‌ی اجتماعی و انسانی است. مردان به اندازه‌ی زنان مسئولیت دارند که برای حقوق برابر مردان با زنان تلاش و مبارزه کنند.

اعتراض: اگر برابری مذاکرات صلح دولت مشارکتی با طالبان شود؛ محدودیت‌هایی زیادی بر زنان، وضع خواهد کرد؛ در آن صورت چه باید کرد؟

بصیر زیار: اول باید دید که آیا یک چنین دولت مشارکتی یا ائتلافی با طالبان امکان پذیر است یا نه. با شناختی که از طالبان وجود دارد، احتمال دولت ائتلافی با طالبان خیلی اندک است. طالبان یک گرایش فکری به‌شدت ارتجاعی و توتالیتر دارند و پیوستن آن‌ها در یک دولت ائتلافی و پذیرش نظام سیاسی پلورالیستی در عمل به‌معنی پایان یافتن طالبانیسم است. طالبان در یک صورت به یک ائتلاف موقتی تن خواهند داد که راه را برای امارت اسلامی آن‌ها هموار سازد. در یک چنین ائتلاف، زنان از قربانیان اصلی اند و طالبان بار دیگر به حذف زنان از فضای عمومی جامعه، تلاش خواهند کرد. باید از همین حالا کوشید تا از بروز چنین سناریو جلوگیری شود. اگر طالبان تا آن حد، پیش‌روی کنند، زنان افغانستان در موقعیتی قرار ندارند که بتوانند از دستاوردهای موجود خود به تنهایی دفاع کنند. اما این به‌معنی پایان ماجرا نخواهد بود، مبارزه در جهت نابودی حاکمیت طالبانی ادامه خواهد یافت، چون‌که هر جا ستم است، مقاومت و مبارزه نیز وجود دارد.

زنان با مبارزه طولانی و پیگیر به آزادی میرسند

گفت و گو با زرقا یفتلی فعال مدنی و حقوق زنان

طارق پیکار

برای تغییر بنیادی نگرش فروغستان

فروپاشی جامعه‌ی اولیه و به میان آمدن جامعه‌ی طبقاتی همزمان بود با فرادستی اجتماعی مردان و پیروزی آنان علیه زنان و یا فرودستی اجتماعی زنان، که در عین حال بازتاب مبارزه بزرگ اجتماعی در تاریخ زندگی بشریت محسوب می‌گردد.

فروپاشی زنان حاصل سیستم اجتماعی‌ای بود که نابرابری‌ها، تبعیض‌ها و تحقیرهای بی‌شمار دیگری را آفرید و مروج ساخت. طبقه‌ی فرادست جامعه‌ی مبتنی بر نابرابری از همان بدو ایجادش، روند تاریخی- اجتماعی مذکور را در عقب این «افسانه» که گویا زنان به طور «طبیعی» از مردان فروتر اند، پنهان کرده است.

در حالی که این جامعه‌ی طبقاتی بود که زنان را از حق مشارکت در وظایف اجتماعی بازداشت و تأکید اصلی بر وظایف «حیوانی-مادری» را جاگزین آن نمود، نه طبیعت.

نابرابری جنسی، آغاز چند هزار سال پیش جامعه‌ی طبقاتی و تداوم آن را در طول سه قورمسیون اصلی- برده‌داری، فئودالیزم و سرمایه‌داری- به وضاحت بیان می‌دارد. به همین اساس و به درستی، فرادستی مردانه معمول مترادف جامعه‌ی طبقاتی در اشکال تاریخی فوق بوده و این برتری انگاری و تسلط اجتماعی- اقتصادی راه مالکیت خصوصی، دولت، دین و شکلی از خانواده که در خدمت منافع مردان می‌باشد حمایت کرده و تداوم بخشیده است.

امروز نابرابری جنس‌ها (زن و مرد) به یکی از ویژگی‌های بارز نظام سرمایه‌داری و به طور کل، تمامی جوامع طبقاتی در جهان، مبدل گردیده است. این ویژگی را می‌توان در ترویج و تبلیغ سیاست‌های فردگرایانه‌ی ایدئولوژی‌های بورژوازی و تنها به عامل کور جنسی پیوند داد، نه به عامل خلاق همبستگی دوستانه، به طور بی‌پرده مشاهده کرد و نتیجه گرفت که اخلاق زاینده مالکیت فردی به طرز رقت‌انگیزی برای فقدان مالکیت اختناق آور شده و انسان معاصر، به خصوص زن را که حامل درجه اول بار ستم‌های گوناگون است، به آگاه شدن از موقف و نقش تاریخی‌اش در قبال آوردن تحول‌های پیش‌رونده تاریخی فراموشی خواند.

پس ضروری است تا هدف انقلابی زنان در جوامع طبقاتی امروزی را، پایان دادن و به «افسانه» رایج جامعه‌ی طبقاتی مبنی بر این که «زنان به طور طبیعی و ذاتی فرودست تر از مردان اند»، تشکیل بدهد و این امر تنها زمانی امکان دارد، که کتله‌هایی از زنان آگاه و مبارز در وجود تشکلهای انقلابی فروغستان متحد شوند و هم‌دست با نیروهای پیش‌رو عصر ما، روند «تغییر بنیادی اجتماعی- اقتصادی» را که در برگیرنده «تغییر بنیادی نگرش» انسان در روابط جنسی نیز می‌باشد، تسریع نمایند و آن را یک امر ممکن و عملی بیندازند.

البته، با در نظر داشت شرایط ویژه عصر حاضر، به‌ویژه در عصری که نیروی اقتصادی- اجتماعی از طبقه‌ی میرنده به طبقه‌های بالنده دست به دست باید شود و اساس زندگی نوینی را پی بیفکنند که با نیازهای اساسی انسان زحمتکش و طبقه‌های فرودست، همه‌جانبه مطابقت نماید.

روی همین اصل، پیش‌روی و بالندگی مبارزان در وجود نهادهای انقلابی شان به مثابه‌ی یک ضرورت اجتناب‌ناپذیر، در درون خویش جوانه‌های بی‌پوندهای آگاهانه‌ی جدید زن و مرد را که به گونه‌ی ژرف با وظایف طبقاتی شان پیوند ناگسستنی دارد، می‌پرورد.

خجسته باد هشتم مارچ، روز همبستگی دگرگون‌خواهان مناسبات نابرابر اجتماعی- طبقاتی در سراسر جهان!

متأسفانه رقابت‌های نا سالم و هزینه بردار سیاسی مانع دیگری است که زنان به منابع اقتصاد بی حساب مثل مردان در کشور برخوردار نیستند و این را شما در هنگام کار زارهای انتخاباتی زنان در مقایسه با مردان می‌بینید. باز هم تأکید می‌کنم که هرگاه در کشور ما حکومت مشروع و مردمی شکل گیرد و فضا با آگاهی و قانون‌مداری برای فعالیت سیاسی اقتصادی و فرهنگی همه‌ی شهروندان اعم از زن و مرد، فراهم شود، مسلماً ما شاهد جریان‌های فعال و پویایی از زنان افغانستان خواهیم بود.

اعتراض: بخشی از فعالان حقوق زن، این‌جا و آن‌جا خود را فمینیست می‌نامند، ارزیابی شما از فعالیت فمینیست‌های افغانستان چیست؟ آیا می‌شود با این جنبش به برابری زنان با مردان، دست یافت؟

زرقا یفتلی: فمینیسم در جهان تاریخ و هدف روشنی دارد که برهدف برابری زنان و مردان و نیز دادخواهی حقوق زنان ایجاد شده و با قربانی‌های فراوان در سراسر جهان، به دست آورده‌های مسلمی دست یافته است. امروز حق رای، حق آزادی و بسیاری از حقوقی که زنان در کشورهای مختلف به آن دست یافته‌اند، از مبارزه و آگاهی‌دهی زنانی است که در این راه تلاش، مبارزه و آگاهی، خلق کرده‌اند. هرچند فمینیسم هم مثل هر جریان‌های دیگری که در کشورهای مختلف، شاهد تغییراتی شده و برخی‌ها راه افراط را در پیش گرفته‌اند، اما بدون شک نمی‌توان نقش این جنبش را در آگاهی‌دهی زنان نادیده گرفت. در افغانستان به نظر من، زنان بیشتر از هر چیزی به آگاهی و کاری به دور از حاشیه نیاز دارند. ما در یک کشور سنتی و با باورهای دست و پاگیر و نادرستی قرار داریم که برای رهایی از آن، باید کار روش‌مند، آگاهانه و به دور از حاشیه و حساسیت انجام دهیم. مسلماً زنان افغانستان تنها یک جمع با سواد که دسترسی به حقوق شان در شهرهای بزرگ دارند، نیستند، باید برای حقوق همه‌ی زنان و به ویژه زنان روستاها کار کنیم و این کار، نیازمند حوصله، پشتکار و خلق آگاهی انسانی و فرهنگی دینی است که زن را به عنوان یک انسان برابر با مرد و دارای حقوق و جایب برابر می‌شناساند. ما باید برای تفهیم و آگاهی، این‌که زن حق دارد مثل مرد، کار کند، آموزش ببیند، سفر کند و در همه‌ی عرصه‌ها به اختیار خودش حضور داشته باشد، باید کار کنیم و آگاهی خلق کنیم.

در وضع زنان است. بدون شک راهی درازی برای تأمین عدالت و رسیدن به حقوق برابر زنان و مردان در کشور، پیش رو است که باید زنان افغانستان آن را طی کنند، اما من باور دارم که با پشتکار، آگاهی، اتحاد، هماهنگی و مبارزه به این هدف می‌رسیم.

اعتراض: چرا هنوز بسیاری زنان آگاه و تحصیل کرده نیاز احساس نمی‌کنند که با تشکل سیاسی و با رهبری خود زنان، بهتر می‌توانند از حقوق شان دفاع کنند؟

خوب وضعیت سیاسی در کل افغانستان، آشفته و به هم ریخته است که به نظر من، ناشی از تنش‌های سیاسی موجود و وضعیت جنگی کشور است. هرچند امروز هم ما داریم احزاب و تشکل‌های سیاسی‌ای را که خود زنان ساخته و در راستای تأمین حقوق زنان و عموم شهروندان تلاش می‌کنند. من باور دارم که با تأمین امنیت و فضای عادی در کشور، ما شاهد تشکل‌ها و فعالیت‌های بهتر و موثر زنان خواهیم بود.

اعتراض: خشونت در ابعاد مختلف از زنان قربانی می‌گیرد، زمینه‌های خشونت با زنان در افغانستان، از نظر شما چیست؟

زرقا یفتلی: همان طوری که در پاسخ به پرسش نخستین شما گفتیم، زمینه‌های خشونت در کشور، عواملی دارد، فرهنگی، اجتماعی و ساختاری است که ناشی از باورهای نادرست و زن ستیزانه، عدم آگاهی و کم سواد جامعه، فقر، نبود آزادی سیاسی در رهبری حکومت و عدم تطبیق قوانین است. در مواردی زیادی ما داریم که وقتی عوامل خشونت در برابر زنان، مجازات نشدند، این خود سبب تشجیع زن ستیزان، عوامل خشونت و تداوم خشونت در برابر زنان بوده است.

اعتراض: در عرصه‌ی سیاسی کمتر زنانی را می‌توان سراغ کرد که برای رهایی بنیادی زنان، از سلطه‌ی مرد سالاری و اشکال ستم اجتماعی اقدام به مبارزه سیاسی کرده باشند در حالی که زنانی در موقع‌های رسمی مثل وزیر، وکیل، رئیس و مشاور داریم، توانایی بسیج و رهبری سیاسی زنان را دارند، چرا چنین است؟

شما بهتر می‌دانید که فضای سیاسی در افغانستان یک فضای غیرعادی و به شدت آشفته است که این هم ناشی از وضعیت جنگی و مشکلات اجتماعی، اقتصادی و سیاسی در کشور است. در چنین فضایی، با توجه به دست و پاگیری‌های که زنان دچار آن‌اند، به نوعی قدرت بسیج و مانور را به عنوان جریان مستقل زنان، کمتر فراهم می‌سازد.

اعتراض: مانع اصلی رهایی زنان از اشکال ستم اجتماعی در افغانستان چیست و چگونه می‌شود که زنان از این مخصصه، رهایی یابند؟

زرقا یفتلی: باورهای به شدت مقید و سختگیرانه که نسبت به آزادی، آموزش، حق کار و حضور سیاسی- اجتماعی زنان در افغانستان وجود دارد، ریشه در ذهنیت‌های نادرستی دارد که طی سالیان متمادی تا امروز ذهنیت جمعی را متأثر ساخته و سبب انگیزه خشونت علیه زنان شده است. همچنان این ذهنیت مایه‌ی دست دوم و حتا در مواردی دست چندم انگاری زنان شده است. این ذهنیت مسلماً با آموزه‌های انسانی سازگاری ندارد؛ ولی در بسیاری از جاه‌ها به عرف دست و پاگیر و تابویی تبدیل شده است که بد بختانه شماری از افراد و حتا مسئولان، به آن تن داده و یا در برابر آن سکوت اختیار نموده‌اند.

بنابراین از نظر من، آگاهی، مبارزه، قانون‌گذاری و تطبیق آن، همین‌طور تفسیر نو و به روز، از روایت‌های اجتماعی نسبت به زنان، در از بین بردن باورهای نادرست نسبت به زنان موثر بوده و نیز جلو سوء استفاده افراطیون و گروه‌های زن ستیز را از متون و عرف‌های ناپسند اجتماعی می‌تواند بگیرد.

در سوی دیگر، عدم تطبیق قوانین، بی‌عدالتی و حکومت‌داری ضعیف و ناامنی، عامل دیگری است که منجر به زن ستیزی و نقض حقوق زنان در جامعه می‌شود، چنان‌که ما امروز شاهد آن هستیم. پس: برای رفع همه‌ی این عوامل، یعنی رهایی زنان از باورها و ساختارهای زن ستیز، مسلماً بستگی به کار پیگیر خود زنان و همکاری مردان آگاه و رشد آگاهی در جامعه دارد.

اعتراض: داده‌های تحولات اخیر در کشور نشان می‌دهد که زمینه‌های تدارک شراکت طالبان در قدرت به گونه‌ای مهیا می‌شود؛ دیدگاه شما به عنوان فعال حقوق زن، در این زمینه چیست؟

زرقا یفتلی: صلح و ختم جنگ در کشور، خواست همه‌ی شهروندان است. برای همین، از نظر من گفت‌وگوهای صلح که منتج به ختم جنگ و تأمین صلح عادلانه در کشور شود، قابل حمایت و نیاز جدی کشور است. طالبان به عنوان یک گروه شورشی و خشن که باوری به هیچ ارزش حقوق بشری شهروندان و به‌ویژه زنان نداشتند، حالا اگر دست از خشونت کشیده و باورمند به حقوق شهروندی و آزادی‌های مدنی شهروندان شوند و فعالیت شان را سیاسی بسازند، یک اقدام خوب است. با تأکید بر این که ما از صلح و مشارکتی حمایت می‌کنیم که در آن حقوق و دستاوردهای زنان، آزادی بیان و حقوق مدنی شهروندان که در فصل دوم قانون اساسی درج است، به معامله گرفته نشود.

اعتراض: با توجه به وضعیت موجود چقدر ظرفیت رهایی زنان را در خود زنان می‌بینید؟

زرقا یفتلی: مسلماً وضعیت زنان افغانستان در تمام کشور، نسبت به گذشته بسیار تغییر کرده است. امروز صدها نهاد خصوصی در عرصه‌های مختلف با رهبری زنان اداره می‌شوند، همین‌طور حضور زنان در رهبری نهادهای دولتی و به عنوان نماینده مردم، وزیر و سفیر، رئیس و رهبری نهادهای امنیتی، رسانه‌گر و فعال فرهنگی اجتماعی، مبین تغییر

زنان اسیر سرمایه و هویت‌های ایدیولوژیکی

صلح

ما یکبار دیگر به تجلیل هشتم مارچ، روز همبستگی جهانی زنان می‌رویم. هشتم مارچ نماد آگاهی زنان از محرومیت‌ها، استثمار و بالاخره مبارزه علیه ستم دوگانه جامعه، علیه آنان؛ یعنی ستم طبقاتی و ستم جنسی است.

ستم طبقاتی و ستم جنسی ستم‌های اند که زنان در ابعاد جهانی به خاطر حاکمیت مناسبات خاص تولیدی، یعنی شیوه تولید سرمایه‌داری که بر اساس مالکیت خصوصی بر وسایل تولید و تولید جمعی و تصاحب فردی استوار است، بدوش می‌کشند. اگرچه سرمایه‌داری در آغاز قرن‌های ۱۷ و ۱۸ نوید گر رهایی انسان‌ها را از رسوم و باورهای خرافاتی داده بود؛ ولی با جهانی شدن شیوه تولید سرمایه‌داری در قرن بیست و یکم، با ظهور «تیوری نسبیت فرهنگی» به جای ترویج حقوق و ارزش‌های جهان‌شمول بشری، زمینه را برای احیای باورهای خرافی و عصر حجری چون هویت‌های قومی، مذهبی و ناسیونالیستی برای بقای نظام سرمایه جهانی مهیاساخت.

در بحبوحه‌ای چنین شرایطی، ستم بر زنان خصوصاً زنان زحمتکش و کارگر در کشورهای وابسته به سرمایه‌داری جهانی مثل افغانستان، نه تنها کم نشده؛ بلکه به بلندترین حد وحشت و بربریت رسید. زنان با جهانی شدن سرمایه و بازار در کشوری مثل افغانستان نه تنها از استثمار طبقاتی، فقر و جنگ رنج می‌برند؛ بلکه از هیولای چون تاجر مذهبی و باورهای خرافاتی که زن را موجود شرور و شیطان سرشت می‌پندارند و

به سادگی زندگی عزیزش را مثل فرخنده‌ها در زیر سنگ باران‌های مردان آکنده از نفرت، عقده و وحشت پر پرمی نمایند. حتاجسدی جان‌شان را مثله نموده و طعمه‌ی آتش می‌سازند. قتل فجیع فرخنده هنوز در حافظه‌ی مردمان آزاده جهان به حیث یک فاجعه و جنایت تابخشودنی زنده است.

به گفته‌ی فرنگس بختیاری، فعالان زن باید بتوانند بنیان‌های سلطه‌ی دولت طبقاتی را که درون مایه‌ی آن را نظام قوم‌گرای پدر سالاری آریایی و مذهب گرا تشکیل می‌دهد، زیر سوال ببرند. چرا که سرمایه با تکیه بر این هویت‌های ایدئولوژیکی مردم را له و رام می‌سازد تا در مرگ بگیرند و در تب راضی شوند. یعنی با تحمیل گروه‌های تروریستی مذهبی و افکار خرافاتی تضادهای اصلی جامعه امروزی را که همان جدال کار و سرمایه است، پنهان سازد.

اگر چه در دراز مدت، حقوق زن و مرد تا سرنگونی نظام‌های طبقاتی تامین نخواهد شد؛ ولی به صورت مستمر لازم است که ماهیت این هویت‌ها و ایدئولوژی‌ها و ارتباط‌های تنگاتنگ آنان، با نظام سرمایه‌داری که جهت سرکوب مبارزات مترقی توده‌های مردم از این هویت‌ها به شکل ابزار موثر استفاده می‌نماید افشا سازند.

در افغانستان با گذشت دو دهه عمر سرمایه‌داری وابسته، زنان نه تنها نیروی کار خود را چه در خانه و چه در بازار مفت می‌فروشند؛ بلکه آسیب پذیرترین قشر جنگ در دو دهه‌ی اخیر بوده و می‌باشند. زنان علاوه این که فرزندان و شوهران

شان را در جنگ از دست می‌دهند و در مواردی اسیر و برده جنسی تروریستان می‌شوند که جهاد النکاح مصداق آن است. از طرف دیگر نظام، هم برخورد انسانی با زنان نداشته است. زنان حتا برای به دست آوردن پول اکرامیه‌ی عزیزان جان‌باخته‌شان، توسط کارمندان دولتی مورد اذیت و آزار قرار گرفته اند که تاریخ نویسان بیش تر بلائیش صحبت خواهند کرد که نظام سرمایه‌داری و تبعات آن، تروریسم و قوم‌گرایی چه ارمغانی به انسانیت و خصوصاً به زنان به بار آورده است. حتا رسانه‌های جهان بورژوازی مثل بی بی سی به خاطر حفظ اعتبار کاذب خود، گزارش‌هایی را در مورد خواست نامشروع جنسی مدیران ارشد نظام را به خاطر رسیدن زنان به پارلمان به اصطلاح یکی از دموکراتیک‌ترین نهاد این نظام، پخش نمودند که هیچگاه متهمان مورد پرسش و پیگرد قرار نگرفتند.

اگر پراتیک دو دهه‌ی گذشته حاکمیت هویت‌های ایدئولوژیکی و سرمایه‌داری را در افغانستان، بر کارکرد این نظام‌ها و ایدئولوژی‌ها در برابر زنان محک بنزیم در می‌یابیم که جز تشت رسوایی چیزی دیگر از بام اینان بر نمی‌تابد. به گفته‌ی کارل مارکس: «در جاهای رهایی زنان، سنجه‌ی درجه‌ای طبیعی رهایی همگان است». به این حساب، سرمایه‌داری و دیگر هویت‌های ایدئولوژیکی امتحان خود را در کشور ما بسیار متفضحانه به بشریت داده‌اند و کاملاً رو سیاه از آب بر آمده‌اند. ضرب المثل عام است که زمستان می‌رود ولی روسیاهی‌اش به زغال

می‌ماند. روسیاهی این دو دهه‌ی گذشته نیز نظام وابسته‌ی سرمایه‌داری و تبعات آن تروریسم مذهبی بودند. و در سطح جهانی نیز تشت رسوایی نظام سرمایه‌داری چه در کشورهای لیبرال و چه در کشورهایی که در آن مذهب حاکم است، با افشاگری جنبش عظیم «من هم» (Me Too) که حکایت از تجاوز و آزار جنسی سیستماتیک بالای زنان را در نظام سرمایه‌داری می‌نمود، از بام برآمد و ماهیت تبعیض و تحقیر این نظام را که از طبقاتی بودن نظام نشات می‌نماید، افشا ساخت.

امسال هشتم مارچ را باید با چنین تحلیل‌های ژرف و شناخت درست ایدئولوژی‌ها و هویت‌هایی که نه تنها زندگی زنان را به تباهی کشانده همه‌ی بشریت را به خاطر منافع یک تعداد اقلیت، در اسارت خود در آورده‌اند، به میدان مبارزه پیوست. فعالان زن و همه‌ی مبارزین راه آزادی و برابری، با نقدهای ریشه‌ای، پوقانه‌ی این هویت‌های کاذب را برتر کنند. تا باشد که جوانان و نسل‌نو آزادی خواه و برابری طلب، به ماهیت و سرشت نظام سرمایه داری و هویت‌های ایدئولوژیکی چون قومی و مذهبی که ابزار تحمیل توده‌ها هستند، پی‌ببرند.

رهایی زنان فقط در یک مبارزه پیگر علیه کل سیستم سرمایه‌داری و تبعات آن یعنی تروریسم مذهبی، امکان پذیر است.

اعتقاد به فرودستی عامل اصلی خشونت بر زنان است

گفت‌وگو با بتول حیدری

اعتراض: به نظر شما مشکلات زنانی که در بیرون از خانه کار یا فعالیت اجتماعی سیاسی دارند، چیست؟

بتول حیدری: در افغانستان هویت شغلی زنان اغلب تحت شعاع نقش‌های فامیلی آن‌هاست و این آموزش را ندیده‌اند که بتوانند میان انتظارات مربوط به نقش‌های شغلی و خانوادگی، تعادلی ایجاد کنند و در هر دو فضای که مصرف صرف انرژی و وقتشان هستند، خانواده و یا سازمانی که در آن فعالیت می‌کنند، انتظار دارند که زن افغانستانی به نحو احسن کار خود را پیش ببرد و عملکردش را به بهترین وجه ممکن به سرانجام برساند و هیچ همکاری برای بهبود شرایط تازه که زن وارد فضای کار و اجتماع شده است، از طرف خانواده و سازمانی که کار می‌کند، صورت نمی‌گیرد؛ بلکه اگر از زنی کم کاری را شاهد باشند، فشار مضاعف بر سرش می‌آورند و او را تهدید به ترک دانشگاه یا محیط کار می‌کنند. همین مسایل باعث می‌شود در میان زنانی که چندین نقش را همزمان با هم پیش می‌برند؛ مثل نقش مادری، نقش فرزند بودن، نقش همسری و... تلاش دارند که در تمامی این نقش‌ها، به خوبی ظاهر شوند، احساس خستگی، آفسردگی درونی، اضطراب و فشار روحی و نگرانی در وجود آن‌ها بیش‌تر دیده شود که به تدریج سلامت روانی و جسمی زنان را به مخاطره می‌اندازد و تاثیر منفی بر سایر کارکردهای زنانگی شان، می‌گذارد. برای همین است؛ اغلب زنانی که در افغانستان شاغل هستند و پست‌های مهم سیاسی و یا اجتماعی مصروفیت دارند، درگیر تعارض در نقش‌های شان، می‌شوند و آمادگی ذهنی‌ای کافی برای سازگار کردن خودشان با شرایط، ندارند. به‌خصوص زنانی که در تجربه‌های نخست کاری شان، است، توانایی برقراری تعادل میان تکالیف ووظایف مربوط به حوزه‌های مختلفی که با آن‌ها درگیر هستند را در خود نمی‌یابند و گاهی دیده شده که برخی از این زنان در افغانستان، با محور قراردادن الزامات یک نقش، برآورده ساختن انتظارات نقش‌های دیگر را در حاشیه قرار می‌دهند و به برطرف کردن انتظارات یک نقشی که منفعت کوتاه مدتی برای شان دارد، اکتفا می‌کنند. همین مسأله باعث می‌شود که در درازمدت دچار آسیب شوند وطمطبات روحی ببینند. هر چند ناگفته‌نماند که اشتغال زنان تاثیر منفی بر کیفیت زندگی آن‌ها نداشته - البته اگر اطرافیان شان کارشکنی نکنند - حمایت و همراهی لازم را داشته باشند - اشتغال زنان در افغانستان در هر حوزه‌ای، باعث شکوفایی، توانمند سازی، افزایش اعتماد به نفس و افزایش ارتباطات، می‌شود و در تسریع رشد و بالندگی جامعه و کشور، مثرتر خواهد بود.

اعتراض: حضور زنان در جامعه در دوره‌های اخیر بیشتر شده است، چرا فعالیت سیاسی زنان، منسجم نیست؟

بتول حیدری: تاریخ جنبش‌های مبارزاتی زنان را اگر ورق بزنید به افغانستان هم خواهید رسید که زنان این کشور چه فعالیت‌ها و مبارزات منسجمی برای حرکت‌های خودشان داشته اند و

هیچ وقت، در هیچ برهه‌ای، افغانستان از وجود زنان آگاه که برای باز شدن فضای بهتر برای زنان مبارزه کرده اند، خالی نبوده ... اما سوال شما چون اختصاص به فعالیت سیاسی دوده‌ای اخیر زنان دارد بر می‌گردد به اینکه، اشاره کنیم در افغانستان در حکومت فعلی که مدعی بازگشایی فضاهای زیاد، برای زنان در عرصه‌ی سیاست بوده است، کنترل و سازمان دهی امور در سیاست، عمدتاً تحت نفوذ سنت‌ها، زبان، قومیت و قواعد اجتماعی که توسط مردان تدوین شده است. و آن هم مردانی که در کنار یکدیگر، حال تحت هر عنوانی که مجاهد و... همکار بوده اند، سال‌ها رشد کرده اند و همچون اعضای یک تیم، حتی اگر رقیب سیاسی و جنگی هم بوده اند، کنار هم عمل می‌کنند و برای همین، فضای کنونی افغانستان و سیاست حاکم‌ش چندان ایجاب می‌کند که زنان معینی که قبلاً شاگساها و سازمان‌دهی امور در سیاست، عمدتاً بودند که تا چه اندازه، برای سیستم و این نظامی که پایه‌های اصلی‌اش مردسالاری است؛ کارآ هستند و برای مدت زمان مشخصی به شکل فرمالیته استخدام می‌شوند و جهت فریب، نگاه‌های عوام و تقویت حمایت‌های مادی، سازمان‌هایی که از دور، تداوم این حکومت‌ها را حمایت می‌کنند، با جا به‌جایی و تقرر یکی دو زن، در پست‌هایی که دست‌نگر به مردان است، از زنان سوءاستفاده می‌کنند. در حالی که اگر دقت کنید با تمام این ظاهر

اعتراض: خواست‌ها و مطالبات زنان فمینیست در افغانستان را چگونه ارزیابی می‌کنید؟

بتول حیدری: البته با فعالیت زنان و مطالبات شان تحت عنوان فمینیست، در افغانستان کنونی شناخت و معلومات کافی ندارم، جز یکی دو شخصیت زن؛ همچون بانوبهار سهیلی که فعالیت‌اش با تعریف فمینیست، همخوانی دارد. حضور جنبش‌هایی تحت عنوان فمینیسم در افغانستان امروزی را چندان نمی‌شناسم و گمان می‌کنم که بهتر است، خواست‌ها و مطالبات زنان را تحت عنوان فعالان زن، آنهم در راستای احقاق و توشیح عملی حقوق زنان در سطح کشور ارزیابی کنیم تا زیر «ایسم» «هایی بر چسب بزنیم که فعلاً در حد مطالعه و تطبیق برخی از حرکت‌های این جنبش‌ها، در رفتار و کمپین‌های زنان حاضر در کشور، با جنبش‌های کلاسی مثل فمینیسم می‌باشد.

اعتراض: خشونت در ابعاد مختلف از زنان قربانی می‌گیرد، عامل اصلی آن از نظر شما چیست؟

بتول حیدری: ریشه‌یابی این خشونت‌ها و عامل اصلی را می‌توان به اعتقاد عمیق به فرودستی زنان در فرهنگ و باور مردم جستجو کرد چرا زمانی که این نابرابر دیدن‌ها به یک باور نهادینه شده عمومی تبدیل شود، به تدریج به شکل یک مولفه فرهنگی در می‌آید، در این صورت، نه تنها در سطح ساختار کلان جامعه؛ بلکه در سطوح میانی و در مناسبات افراد هم به شکل عمیق تاثیر می‌گذارد؛ اگر دیدگاه فمینیستی را در نظر بگیریم، ریشه‌های خشونت علیه زنان را چه در سطح کلان و چه در سطح خرد مانند خانواده، در ساختار نابرابر جامعه و به تبع آن پدرسالاری می‌داند. اما اگر نگاه کلی ببینیم خشونت و پرخشگری در افغانستان، مختص زنان نیست. متأسفانه جامعه‌ای که مردان خشمگین و افسرده‌ای را پرورش دهد، متقابلاً زنان خسته و خشونت دیده را که ناشی از آزارگری و خشونت ورزی مردان شان است را نیز در خود خواهد دید. این دو گروه، کاملاً مکمل همدیگر هستند. وجود میزان زیادی از ناامیدی در بین مردم افغانستان، عامل مهمی بر افزایش خشونت و پرخشگری در این جامعه است. به‌طور مثال، معیار سلامت اجتماعی که از جمله‌ی شاخص‌های تعیین کننده میزان رشد یک کشور است، در شرایط کنونی کشور کاهش چشمگیری یافته است. وقتی ما در شرایط افت استانداردها قرار بگیریم مثل کاهش عدالت، آزادی، افزایش بیکاری جوانان، انتحاری‌ها، ناامیدی‌ها و نامعلوم بودن آینده یک انسان افغانستانی که با زیست در کشورش چه بر سرش خواهد آمد و پایین بودن امنیت روانی، خود به خود، زمینه‌ی پرخشگری و خشونت فراهم می‌شود، آشخاص، کوتاه‌ترین مسیر را برای تخلیه‌ی این حجم از استیصال و درماندگی که خشونت با افرادی که زبردست شان هستند مانند کودکان و زنان، انتخاب می‌کنند.

اعتراض: در عرصه‌ی سیاسی کمتر زنانی را می‌توان سراغ کرد که برای رهایی بنیادی زنان، از سلطه‌ی مرد سالاری و اشکال ستم اجتماعی اقدام به مبارزه سیاسی کرده باشند در حالی که زنانی در موقع‌های رسمی مثل وزیر، وکیل، رئیس و مشاور داریم که توانایی بسیج و رهبری سیاسی زنان را دارند. چرا چنین است؟

ایران گل سیحون: ایستادگی و مبارزه برای تعمیق حقوق زنان نه تنها بر دوش زنان است؛ بلکه احزاب سیاسی، جامعه‌ی مدنی، فعالین حقوق و آزادی انسانی و دستگاه سیاسی، همه در برابر تامین حقوق انسانی زنان مسؤلیت دارند. چون بیشتر زنان شامل عرصه‌ی قدرت، با دولت شنبه‌های سنتی، پیوند دارند که عمدتاً منافع خانوادگی و سنتی گروه‌های وابسته به نهاد قدرت را نمایندگی می‌کنند. ولی در مواردی، برای جلب توجه افکار عامه، نمایشی از عدالت‌خواهی را در مقاطع خاص تبارز می‌دهند که با سیاست ورزی متعدد و مسؤلیت پذیر در تضاد است. بنا واقعیت اجتماعی و سیاسی وضعیت کنونی، نشان می‌دهد که وجود چهره‌های سمبولیک، تکراری و منفعت‌جو از نام زن، وسیله‌ای برای دسترسی و بهره‌وری از شرایط فراهم آمده، با رویکرد به منافع شخص شان، به جنبش مدنی زنان اثر مثبت و ثمر بخش ندارد.

اعتراض: بخشی از فعالان حقوق زن این‌جا و آنجا خود را فمینیست می‌نامند. ارزیابی شما از فعالیت فمینیست‌های افغانستان چیست؟ آیا می‌شود با این جنبش به برابری زنان با مردان دست یافت؟

ایران گل سیحون: در افغانستان نهادها و جنبش‌های اجتماعی طرفدار حقوق زن و برابری حقوق سیاسی زنان با مردان، فعال بوده و مساعی شان برای تعمیق این حقوق و آزادی‌ها جریان دارد؛ اما بنابر تنگناها و محدودیت‌های ساختاری و با فقدان انسجام و حمایت اجتماعی گسترده نتوانسته اند به صدای نیرومند و مطرح در سطح ملی مبدل گردند. بنا فعالیت برابری خواهانه و تساووی خواهانه‌ی زنان با این محدودیت‌های ساختاری مواجه شده، فراگیر نبوده و پیامدهای مؤثر و ملموس هم ندارد، جنبش زنان با رویکرد، به ارزش‌های آزادی، برابری و همبستگی با نگاه معطوف به مردم سالاری و دموکراسی هنجاری، می‌تواند به تعمیق آزادی‌های مدنی و سیاسی زنان، فعالیت‌های خود را متمرکز سازد.

اعتراض: خشونت در ابعاد مختلف از زنان قربانی می‌گیرد، زمینه‌های خشونت با زنان در افغانستان، از نظر شما چیست؟

ایران گل سیحون: عوامل خشونت در جامعه‌ی سنتی افغانستان، گوناگون است. از آغاز تولد، زن در خانواده با بی‌مهری و کم‌مهری اعضای خانواده مواجه بوده و در تمام مراحل زندگی خویش مورد کنترل و بازپرس قرار می‌گیرد. معاشرت، آموزش، پوشش و کنش وی همواره مورد سوء ظن همه‌ی اعضای خانواده می‌باشد. در جامعه‌ی سنتی ما سوء رفتار به زنان، نگاه توأم با اذیت و گفتر و کردار ناپسند وجود دارد. زنان از آنجاییکه در زمینه‌ی شغل و درآمد دسترسی عادلانه و برابر ندارند در محیط کار و جامعه، شان و منزلت اجتماعی لازم را مطابق به ارزش خودشان نمی‌یابند. سلطه‌ی سنت، سطح پایین سواد، جنگ، فقر، ازدواج‌های اجباری و زیر سن، آوارگی، مهاجرت و عدم تطبیق قانون، معافیت مجازات از ارتکاب

گفت و گو با ایران گل سیحون فعال حقوق زن

زنان شریک در قدرت از نام زنان به نفع خود استفاده می‌کنند

اعتراض: مانع اصلی رهایی زنان از اشکال ستم اجتماعی در افغانستان چیست و چگونه می‌شود که زنان از این منحصه رهایی یابند؟

ایران گل سیحون: مانع اصلی رهایی زنان از ستم اجتماعی به عوامل مختلف اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی و اعتقادی در رابطه، می‌باشد. اولاً ارزش‌ها و باورهای سنتی، اعتقادی و فرهنگی جامعه‌ی ما، زن را موجود ثانوی و زیر دست می‌پندارد. در فرهنگ مردسالار و سنتی، تمامی متولیان دستگاه سنتی، مردانه بوده و جایگاه و موقوف زن به‌عنوان موجود تحت سلطه، مورد مراقبت، فرودست، نابالغ، نا آگاه و ناتوان تلقی شده است.

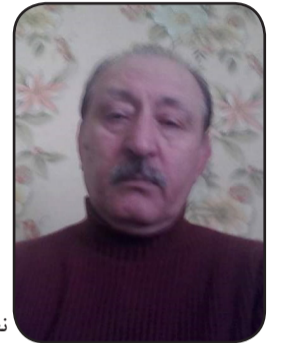
فرهنگ مسلط جامعه، ستایشگر نقش مرد در حفظ امنیت اجتماعی، کار، مشاغل، اداره و مدیریت‌های کلان می‌باشد. نهاد ارشاد کننده جامعه، عمدتاً با زمینه‌ی نقش مردانه، توجیه و تعریف گردیده است. در سلسله مراتب اجتماعی جامعه‌ی سنتی، نقش برجسته را بزرگان و کهن سالان بر عهده دارند و تصمیم آن‌ها در امور اجتماعی و شخصی افراد جامعه، تعیین کننده است. در سلسله مراتب تصمیم گیری حیات اجتماعی، بعد از کهن سالان، میان سالان مرد و جوانان وارد این سلسله مراتب می‌گردند. نقش اطفال و زنان در این سلسله مراتب تصمیم گیری، مطرح نیست.

عوامل دیگری که مانع رهایی زنان از نارسایی‌های مسیر بالندگی آنان می‌گردند را می‌توان محدودیت دسترسی به منابع اقتصادی دانست، مالکیت زمین و ثروت حاصل کار زنان عمدتاً در دست مردان و سران سنتی جامعه است. زنان از مالکیت عوامل تولید، مانند زمین، سرمایه و نیروی کار شان، محروم می‌باشند. در جامعه‌ی سنتی و عقب مانده، هر فرد و یا گروه اجتماعی بنابر ساحتی نفوذ و توانایی‌های اقتصادی و اجتماعی خویش، با قدرت سیاسی و یا نهاد سیاسی در تعامل بوده و پایه‌های لیرزان نظام سیاسی حاکم را تقویت می‌نمایند. گروه‌های سیاسی و نظامی درخواست در یک جامعه‌ی عقب مانده، متشکل از سران گروه‌های انبیکسی و اجتماعی بوده و در تعامل سیاسی پایه‌های دولت شبکه‌ای، اقتدار محلی مردسالار و جنگجو را تشکیل می‌دهند.

در تقابیل تضاد منافع گروه‌ها و درگیری، برای تثبیت موقف اقتدار سنتی و تصفیه حساب‌های خونین گروه‌های مدعی قدرت سنتی، گروه‌های اجتماعی فرودست و ناتوان به‌ویژه زنان، با ترازیدی غمناک اجتماعی ورور بوده، آوارگی و بی‌سر پناهی را شاهد می‌باشند. پیامد چنین نارسایی‌های ساختاری در یک جامعه را افشار و گروه‌های آسیب پذیر و عمدتاً زنان، بردوش می‌کشند.

برای رهایی از این بن بست فراگیر اجتماعی، اقتصادی و سیاسی، نخست باید برای زنان از نظر اجتماعی این زمینه فراهم گردد؛ تا در یک فرایند تکاملی و بالنده‌ی اجتماعی، همه‌ی افشار و گروه‌های اجتماعی (زنان، جوانان، مردان) برای فراهم آوردن یک شرایط سالم اجتماعی، برای حل

جایگاه واقعی هشتم مارچ در تاریخ جنبش انقلابی زنان

نعیم سلیمی

زنان کارگر را مطرح ساخت. مناسبت این موضوع عبارت از رویدادی بود که در سال ۱۹۰۹ به وقوع پیوست و بنام «قیام ۲۰۰۰۰ (بیست هزار) نفری» که در آن هزاران تن از کارگران لباس دوزی در ایالات متحده آمریکا برای از دیداد دستمزدهای کارگری و دسترسی به حقوق تشکل اتحادیه‌ای دست به اعتصاب زده بودند، شهرت پیدا نمود. در سال ۱۹۱۰ فراخوان دیگری برای مبارزه با بهبود شرایط زندگی، امحای کار مزدوری کودکان و حق رای دهی صورت گرفت. در روشنائی این رویدادها، حزب سوسیالیست ایالات متحده آمریکا موافقت نمود تا آخرین یکشنبه، ماه فروری را بنام «روز ملی زنان» نامگذاری نماید. زنان کارگر جهان قطعنامه‌ای را به تصویب رساندند و دست به یک ابتکار عمل آغازین بین المللی زدند. به تاریخ ۱۹ مارچ ۱۹۱۰، میلیون‌ها کارگر در سراسر جهان برای دسترسی به یک شرایط زندگی خوب با یاد آوری از انقلاب‌های ۱۸۴۸ به خیابان‌ها سرا زیر شدند. در سالیان ۱۹۱۳ و ۱۹۱۴ قبل از درگیری جنگ جهانی اول میلیون‌ها زن در ماه مارچ بر علیه خشونت حکومت‌های امپریالیستی و جنگ دست به اعتراض زدند. در کشورهای روسیه و جرمنی، از این روز به‌طور رسمی به تاریخ هشتم مارچ به مثابه‌ی «روز زن» تجلیل به عمل می‌آمد. در همین روز (۸ مارچ)، در سال

مشترک داشت با تالیف آثاری از جانب نویسنده نا موری بنام Clara Zetkin / کلارا ز تکین، وجود داشت. در سال ۱۹۱۰، کلارا ز تکین در جریان کنفرانس بین المللی دوم در کوبنهاگن دانمارک برای یکصد هیأت نمایندگی از ۱۷ کشور پیشنهاد تجلیل از روز بین المللی

سوسیالیست‌های اروپایی و سازمان‌های آنارشیستی چنین کاری را بعدتر در نیمه دوم قرن ۱۹ روی دست گرفتند. تنها در جرمنی قبل از جنگ جهانی اول، نشریه‌های مختص به زنان سوسیالیست دموکراسی جرمنی که بیش‌تر از یکصد هزار (۱۰۰,۰۰۰)

انفجارهای خونین آغاز شده و با سر خوردن و مواجه شدن بدون توقف و اذیت کننده با جمعیت گسترده و بی‌شمار گدایان که کودکان خود شان، خوشاوندان و یا دیگران را به گونه‌ی کرایبی به منظور گدایی و امرار معاش در روی خیابان‌ها در سردترین روزهای زمستان گرم‌ترین گرمای تابستان به نمایش می‌گذارند، خاتمه پیدا می‌یابد. بنا براین؛ تجلیل از هشتم مارچ که هر سال به شیوه‌ی تشریفاتی در روزهای قبل از فرا رسیدن این مناسبت از جانب ارباب و حکام پو شالی سرمایه‌داری افغانستان، محافل شاندراری را برپا می‌کنند، در حقیقت، نه تجلیل از هشتم مارچ یعنی روز رهایی زنان از اشکال ستم اجتماعی، بلکه نشخندیدست در برابر گرمایی داشت از این روز بزرگ. در پایان می‌خواهم یاد آور شوم که در این نوشته بیشترین توجه به جایگاه تاریخی ۸ مارچ صورت گرفت و یک تصویر کلی از افغانستان برای خواننده، پیشکش گردید که ایجاب می‌نماید دیگران نیز فرخنده باد هشتم مارچ، روز بین المللی زنان کارگر سرنگون باد سرمایه‌داری و کار مزدوری سرمایه! هشتم مارچ را از چهار دیواری قهرها و حصارهای سرمایه‌داری بیرون نموده و بایسته است تا آن را در میان کارخانه‌ها و طبقه پایینی جامعه ببریم!

با این مروری مختصر و کوتاه به تاریخ جنبش انقلابی زنان و جایگاه هشتم مارچ در آن، متأسفانه باید یادآور شوم که بعد از گذشت سالیان متمادی باز هم در یک بحث کلی زنان کارگر افغانستان و جهان، چه کارگران جسمی و چه هم ذهنی، هنوز نتوانسته‌اند خود را از دایره‌ی نفوذ ایدئولوژی کاذب سرمایه‌داری، خانه - آشپزخانه - کلیسا و یا مدرسه، رها سازند و از یک طبقه درخود به یک طبقه برای خودشان، مبدل شوند. البته که وضعیت زنان در کشور های پیشرفته‌ی سرمایه داری نسبت به افغانستان و سایر زنان که در کشور های جهان سومی به‌سر می‌برند در زمینه‌ی دسترسی به حقوق و امتیازات شان متفاوت‌تر و بهتر می‌باشد. زیرا که در این کشورها حضور و تشکل گسترده‌تر آن‌ها در اتحادیه‌ها و سایر تشکیلات و سازمان‌های متعلق به زنان، توانسته است در کوتاه مدت، چتر حمایت قانونی نسبی را در برابر استعمار «برهنه»ی سرمایه‌داری فراهم سازد. اما افغانستان شوری است کاملاً متفاوت، که فضا و محیط اجتماعی - سیاسی آن در طی دو دهه سلطه‌ی دموکراسی لیبرال سرمایه‌داری، از یکطرف و چهار دهه جنگ از جانب دیگر با دود، آتش و خاکستر انباشته شده است. برخلاف حضور تشریفاتی و سمبولیک زنان در ادارات دولتی به حیث وزیر، وکیل، سفیر و ...، تصویر متفاوتی را از جمعیت میلیونی زنان و کودکان کارگر که سر شماری دقیق آن متأسفانه بنا بر وضعیت جنگی در دسترس نیست، ترسیم می‌نماید که حکایتی از بینوایان قرن بیست و یکم را در زمان فراوانی نعمت های مادی در جهان برای ما تداعی می‌نماید. بامداد، بینوایان کابل و سایر شهر های بزرگ وطن، با عزا داری و

۱۹۱۷ جنبش گسترده زنان خواستار دریافت نان گردیدند و به سرعت چنین خواستی مبدل به مطالبه‌های بطلان شاهی، رد جنگ و به‌صورت قطع به یک درگیری انقلابی انجامید که به دودمان سلطنتی رومانوف (سلسله اشرافی قدرتمند روسیه آن زمان / پ ن) خاتمه بخشید. به دنبال پیروزی انقلاب اکتوبر در روسیه کمیساری مردمی برای رفاه اجتماعی، به‌طور رسمی ۸ مارچ را که به روز زن مبدل شود، اعلان نمود. (مکزیک: ۸ - ۹ مارچ، مبارزه بر علیه خشونت جنسی و سرمایه‌داری، نشریه‌ای در دفاع از مارکسیسم، لیگ انقلابی زنان، ۹ مارچ ۲۰۲۰) آنچه را که در حاشیه‌ی این مطلب می‌خواهم یاد آور شوم این است که در نتیجه‌ی درگیری های انقلابی که از آن یاد آوری گردید به تاریخ ۲۳ فروری [هشتم مارچ در تقویم نوین] جرقه انقلاب از پتروگراد که در آن‌زمان بنام سنیتزبورگ یاد می‌شد، از جانب زنان کارگر صنعت نساجی آغاز گردید و در نتیجه ۹۰,۰۰۰ کارگر اعم از زن و مرد دست به اعتصاب زدند و این شاهکار تاریخی «فتح بزرگ» به کهن ترین ساختار استبدادی در اروپا خاتمه داد و به رسمیت شناختن تجلیل سالانه‌ی هشتم مارچ را برای گرمایی داشت از مبارزات طبقه‌ی کارگر به خاطر تحقق حقوق برحق آن، با گذشت هر سال و هر دهه، تا امروز سکه زد. همچنان لازم به یاد آوری است که در نتیجه و دنباله‌ی همان پیروزی بزرگ، برای بار اول در تاریخ، اولین زن، داخل کابینه‌ی حکومتی گردید و به سمت کمیسار رفاه اجتماعی تعیین گردید. این زن یک بانویی بود به نام الکساندرا کولونتای، انقلابی بلشویکی، فعال و مبارز حقوق زنان و سیاستمدار شوروی که بعد ها به سمت اولین سفیر و دیپلمات زن در جهان نیز شهرت یافت.

در یک عبارت مختصر که هم مبتدا و در عین حال هم خبر و نتیجه گیری این نوشته را تشکیل می‌دهد، باید یاد آور شد که ما بار دیگر در استانه‌ی تجلیل از هشتم مارچ، جشن بین المللی زنان کارگر، قرار داریم، روزی که از میان جنبش سوسیالیستی قرن نوزدهم سر بیرون نمود و پا به عرصه وجود گذاشت و با دگرگونی‌های انقلاب سال ۱۹۱۷ روسیه، به گونه‌ی «ثابت» داخل تقویم انقلابی جهانی گردید. اما در زمان حاضر، دولت‌ها، سازمان‌های بین المللی و از جمله سازمان ملل متحد، رسانه‌های جمعی و طبقات حاکم در کشور های مختلف سرمایه داری، از جمله افغانستان که این رسانه‌ها در خدمت آن‌ها قرار دارند، سعی می‌نمایند تا اصالت هشتم مارچ را انکار نموده و از تعلق آن به جنبش جهانی سوسیالیستی اغماض به عمل آورند و با نام گذاری آن، به «روز جهانی زنان» این روز را از محتوای انقلابی و طبقاتی آن، تهی سازند، اما یاد آوری از این روز، لاجرم مستلزم یاد دهانی از مبارزه تاریخی زنان علیه استبداد، بیدادگری و در عین زمان استثمار و بهره‌کشی کاپیتالیسم از کار مزدوری می‌باشد که نمی‌توان آن را جدا از مقاومت طبقات محروم جامعه و زنان کارگر در برابر استثمار، امپریالیسم، بردگی، نژاد پرستی، تبعیض نژادی و جنسیتی و پدر سالاری، مورد تجزیه و تحلیل قرار داد. گسترش سرمایه‌داری و همراه با آن، تولید کارخانه‌ای، فروپاشی نقش سنتی کلیسا، کم‌رنگ شدن کار خانه و آشپزخانه، نگهداری اطفال را که جامعه‌ی کهنه‌ای دهقانی برای زنان در قریه‌ها و قصبه‌ها در ساختار فیودالی‌ای که در حال زوال بود نگهداری می‌کرد، آغاز شد. با ظهور و پیدایش جنبش کارگری سازمان یافته در قرن نوزدهم، بشریت شاهد شکل گیری نقش رزمنده و پیگیر زنان در فراسوی اقیانوس اطلس بود که تولد یک عصر کاملاً تازه‌ای را بشارت می‌داد که براساس آن، زنان، نقش فعالی را در تولید اجتماعی ایفا می‌نمودند. کارل مارکس در این مورد، طی نامه‌ای به یک از سوسیالیست‌های معاصر ش به‌نام گلگمن Kugelmann در رابطه با مبارزات سترگ زنان در جریان انقلاب فرانسه می‌نویسد: «کسی که چیزی را از تاریخ بفهمد می‌داند که تغییرات اجتماعی بزرگ، بدون خیزش و رستاخیز زنان میسر نیست». ایجاد بخش نمایندگی زنان در انجمن بین الملل اول کارگران در سال ۱۸۷۱ از جانب مارکس و انگلس مورد تشویق و ترغیب قرار گرفت که در بخش بزرگی از اروپای آن زمان، به تناسب امروز، شرایط عقب مانده‌ای در رابطه با برتری طلبی مردان در جامعه نسبت به زنان، مستولی بود؛ در چنین یک شرایطی، اگست بیل August Bebel یکی از هواخواهان مارکسی و انگلس و بنیانگذار جنبش سوسیالیستی در آلمان، از تمامی سوسیالیست‌ها دعوت به عمل آورد، تا در برابر گرایش تبعیض جنسیتی در میان جنبش کارگری، مبارزه نمایند. از همه جالب‌تر، این است که در چنین ما حول و فرصتی، با همه‌ی تضاد های برخاسته از نظام سرمایه‌داری شخصیت بزرگ انقلابی روزا لوکزامبورگ به مثابه‌ی یکی از رهبران جنبش سوسیالیستی اواخر قرن نوزدهم و اوایل قرن بیستم سر بیرون کرد که با تمامی گرایش‌های منفی، فرصت طلبانه و آشتی جویانه در میان جنبش سوسیالیستی، مبارزه می‌نمود. در اوایل قرن ۱۹ روش خاصی مشهور به آژیتاسیون، وسیله تاثیر گذاری سیاسی بالای توده‌های مردم از طریق گفت‌وگو، سخنرانی، انتشار کتاب‌ها و مقالات تبلیغی از جانب سوسیالیست‌ها در دورانها در مورد مسأله‌ی زنان مطرح گردید که دیگر